

Жан Моне: обединяващата сила зад раждането на Европейския съюз

Жан Моне 1888 - 1979

Френският политически и икономически съветник Жан Моне се посвещава на каузата на европейската интеграция. Той е вдъхновител на плана „Шуман“, който предвижда сливането на европейската тежка промишленост.

Моне е от района Коняк във Франция. След като на 16-годишна възраст напуска училище, той пътува по света като търговец на коняк, а по-късно и като банкер. По време на двете световни войни Моне заема високи постове, свързани с координирането на промишленото производство във Франция и Великобритания.

Като висш съветник на френското правителство той е вдъхновителят на известната декларация „Шуман“ от 9 май 1950 г., която води до създаването на Европейската общност за въглища и стомана и се смята за основополагаща за Европейския съюз. В периода от 1952 до 1955 г. той е първият председател на изпълнителния орган на новата общност.

Ранни години

Жан Омер Мари Габриел Моне е роден на 9 ноември 1888 г. в град Коняк, Франция. След като завършва училище на 16-годишна възраст, баща му го изпраща на работа в семейната фирма за търговия с коняк в Лондон, защото преценява, че изключителните комуникативни способности на сина му го правят много подходящ за работа в международната търговия. И действително, от най-ранните си години Жан Моне пътува по целия свят като уважаван и успешен бизнесмен.

Първата световна война

През 1914 г. молбата му да се запише доброволец е отклонена поради здравословни причини. За да служи на страната си по друг начин, той предлага на френското правителство да координира по-добре военните доставки с Великобритания. Това предложение е одобрено и президентът на Франция назначава Жан Моне за икономически посредник между Франция и съюзниците ѝ.

След като по време на войната показва високи професионални способности, на 31-годишна възраст е определен за заместник-генерален секретар на Обществото на народите, непосредствено след създаването му през 1919 г. Когато през 1923 г. баща му умира, той се връща в Коняк и успешно възстановява линеен семеен бизнес. През следващите няколко години заради опита си в международните финанси Жан Моне участва активно в преустройството на националните финанси на различни източноевропейски страни – като Румъния и Полша, съветва китайското правителство, подпомага реорганизирането на неговата железопътна мрежа и помага за създаването на банка в Сан Франсиско.

Втората световна война

В началото на Втората световна война Моне отново предлага своите услуги на страната си и става председател на френско-британски комитет, създаден за координиране на обединяването на производствения капацитет на двете

страни. Той убеждава техните лидери, Чърчил и Дьо Гол, да създадат политически съюз между двете държави за борба с нацизма, но планът пропада в последния момент.

Планът „Моне“

Впоследствие Моне предлага услугите си на британското правителство, което го изпраща в САЩ да контролира покупките на военни доставки. Той прави добро впечатление на президента Рузвелт, скоро става един от доверените му съветници и го призовава да разшири производствените мощности на САЩ за военно оборудване още преди страната да влезе във войната.

През 1943 г. Моне става член на Френския комитет за национално освобождение – фактическото френско правителство в изгнание в Алжир. Именно по това време той разкрива възгледите си за обединяване на Европа, за да се възстанови и запази мирът. По време на заседание на този комитет на 5 август 1943 г. Моне заявява: „В Европа няма да има мир, ако държавите се възстановят на основата на националния суверенитет... Страните в Европа са прекалено малки, за да гарантират на своите народи необходимото благосъстояние и социално развитие. Европейските държави трябва да се преустроят във федерация...“. През 1944 г. той се заема с изпълнението на плана за национална модернизация и развитие, който има за цел да съживи френската икономика и възстанови страната след войната.

Жан Моне открива първото производство на чугун от Европейската общност за въглища и стомана.

Декларацията „Шуман“

След като планът му е приет и изпълнен, Моне започва постепенно да разбира, че възстановяването и интегрирането на Европа не става толкова бързо, колкото би искал, и по начина, който той смята за правилен. При нарастващото международно напрежение Жан Моне осъзнава, че е време да се предприемат реални стъпки към европейско единство, и той и екипът му започват работа върху концепцията за Европейска общност. На 9 май 1950 г. Робер Шуман, министър на външните работи на Франция, оповестява от името на френското правителство т. нар. Декларация „Шуман“. Тази декларация е иницирана и подготвена от Моне и предлага цялото производство на въглища и стомана на Франция и Германия да се постави под ръководството на един Върховен орган. Идеята е, че ако производството на тези ресурси е общо за двете най-силни страни на континента, това ще предотврати евентуална бъдеща война. След като правителствата на Германия, Италия, Нидерландия, Белгия и Люксембург отговарят положително, тази декларация поставя основите на Европейската общност за въглища и стомана – предвестник на Европейската икономическа общност и впоследствие на Европейския съюз. След провала на създаването на Европейска отбранителна общност през 1954 г. Моне основава Комитет за действие за Съединени европейски щати. Този комитет е създаден, за да съживи духа на европейската интеграция, и става една от основните движещи сили зад много от инициативите за европейска интеграция - като създаването на Общия пазар, европейската валутна система, срещите на високо равнище на Европейския съвет и избирането на Европейския парламент с всеобщо гласуване.

Макар и да е приключил с официалното си образование на 16-годишна възраст и противно на всички очаквания, Жан Моне се превръща в човек с много роли: международен бизнесмен, финансист, дипломат и държавник. Той обаче никога не е заемал изборна длъжност и поради това никога не е имал официалната политическа власт да наложи възгледите си. Използвайки дарбата си да се аргументира и да отстоява възгледите си, Жан Моне убеждава европейските лидери да работят в името на общите интереси и да разберат ползите от сътрудничеството.